

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

Szerkesztőség:
hova a lap szellemi részét illető minden
küldemény intézendő N.-Péterfia utca
348 szám.

Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven.
Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. **Hirdetések díja:**
100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig
80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Kiadó hivatal:
hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden közlemény és küldemény inté-
zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.

A Krisztus szerelméért.

(A főtiszteletű konvent tagjainak szives figyelmébe.)

Olybá nézem most magamat nyájas olvasóm, mint akár a bótrágyi kis harangot, ki a debreczeni híres „Rákóczi” után kezd kiáltozni ama nagy magahitegetésben, hogy majd most már ő fogja fölírni Sionunk órállóit, ha még meg nem mozdultak volna. Vagy nem komikus dolog-e, hogy ama mély zengésű inonáció után az én gyöngeszavam vállalkozik nagyobb hanghullámokat verni föl a „magyar prot. irodalmi társulat és belmissiói egyletek” eszméje körül . . . ?

De ne tulajdoníttassék ez bűnül én nekem. Tehetek én arról, hogy az a lelkes, szívekig és veséig ható hang, mely a kettős cél érdekében a mi metropolisunk falai közül világra bocsátva, ide a világ végére, hozzámig ért, még pedig oly erővel zugott körültem, hogy rezgésétől hangzott fogott az én kis harangom is! . . . S most kiáltania kell. Kiálts tehát ércnyelvem — réz tollam — hallgatnak bár, vagy nem.

Kiáltok.

Mert szükségesnek itéltem, hogy a mi érdeemes és nagy tekintélyű atyáink ott a pápai konklávéban meggyőződést szerezzenek a felől, t. i. hogy a fölvetett kettős nagy eszme nem csupán egy szűk kör által határolt klikk méhében forrong és vár az idők teljessége után, hanem széles, messze térségen várván várjuk világra jöttét, testbe öltözését. Szükségesnek itéltem, hogy a dii minorum gentium is hangot adjon s kérvén kérje atyáinkat. Ti ősz vezérek, kedvelt Mózesek s Áronaink, kiknek nevéhez az alkotásnak oly hosszú s szép sora fűződik már, körítsétek újabb babérokkal nemes vonásu ősz fejeteket; a pusztaszme, mit mi pengetünk csak, nyerjen valósulást általatok!!

Oly rég fogant, de teste még ma sincs. Pedig ha közünk élne, óh mennyit tehetne a **Krisztus szerelméért!** Sánták s vakok áldanak balzsamát. De mennyien? Ám nézzetek körül.

Haladtunk.

E repülő nagy század ragad magával, visz, sodor; ezer alakban hordja szét s kínálja világossága lidércztüzeit. Nevel virágot, számtalan színűt; de mézet, azt igen ritkán ha nyujt. Megszaggatott köntösben állítja népünk elé a tiltott kéjeket. Bölcsesség mázával takargatja s tukmálja ránk eget vivő csalárd sophismáit. Erkölcseinkben lascivvá nevel, hitünkben Lucziferré, Mefistóvá. A földet teszi mindenné, bálványnyá s mert bálványunk nem promoteálhat minden szülöttét szerencsefivá, százával siet törpe nemzedékünk a Nirvana bélpoklos torkába.

Hol a mentő kéz, mely visszatartson, hol a hang, a mely e botor rohamot megállítsa? . . . Nem látom, nem hallom! . . .

Az ég feledve; rá csak akkor nézünk, ha fürgetegtől tartunk s jégesőtől. A templomi szószékek hangjai nem a Mózes csipkebokrából jönnek; szalmatüzünknek hamva van igenis; de parázsát, mi állandóan tüzelne s hevitene, ne keressük, ne keressük! . . .

A nagy világosság és szép neveltség, mit e dicső század árasztta ránk, nyeglévé tette a föld gyermeket és vakmerő impertinentiával telítette, hogy elmondhassa sans gene et honneur: „ne hallgass rá, hiszen hasból beszél!” . . . Aztán magasztald néki az írást, mondd, hogy így irták meg a próféták, apostolok és szt. evangyelisták! . . . „hiszen a törvény is meg vagyon írva, nyomtatásban olvasta a bíró, mégis elfordítják az ügyvéd urak.” És menj vele valamire, ha tudsz.

Okosak vagyunk, kigyóilag, de kelletén tul is. S mit ér, ha oktalanok vagyunk az egy szükséges, üdvös dologban: a megváltó Krisztus szerelmében!

Mozduljunk meg a **Krisztus szerelméért!**

Világi emberek, kik Krisztusunk palástjának szegélyét ha csókolták, keresztyén irókört alapítanak; közülök egy — tisztelet ez ősz főnek! — nyakába veszi édes hazánkat s nem törődve gunnyal, szájas skriblerek csacsogásaival, erkölcseink nemesítésén fárad. Róma fiai új hálókat szőnek; új kutat furnak csalbatatlan bölcsességük for-

rásául, . . . és lám — mellesleg mondom s nem fölhányólag — hitünk cselédiből akad ember, ki tejfölét konyhájukra viszi. Jól teszi. Ha mi nem adunk neki alkalmat és tért, hogy lelke mézét népünknek nyujthassa, használjon ott, hol véli, hogy használhat.

Mi hallgatunk . . . s ez a hallgatás épen nem arany.

Tisztos atyáink ott a pápai konklávében! Meglett vándorai a rögös földnek! Be sok földet, sok várost bejártatok! . . . Jártatok-é katolikus városban, hol „katolikus legény-egylet“ házára ne találtatok volna! . . . Hallgattok. Hallgatóstok én nekem most arany.

De miért számláljam én itt elő a „propaganda fidei“ száz- és ezerféle patentált gépeit, melyek kerek e világon ugyan dolgoznak ám, hogy az egy akol és egy pásztor országába, a maga siratott középkori régi dicsőségében ismét eljőjön! . . . A szegyenpír már se fér arczomon.

Pedig . . . nekünk is kezünkbe van adva a kulcs, nem csak a Péternél székelőnek, melylyel a mennyet kinyithatjuk . . . a tévelygő juhok fölkeresésének szent kötelessége ránk is örökség képen szállt . . . ~~az~~-on épült a mi egyházunk is . . . és a pokol kapui mi ellenünk is nagyban harcolnak. De nagyban ám!

Csak egy dologról emlékezem most.

Fölkerekednek műves ifjaink, vándorbatyut ragadnak, neki mennek a világnak, mint egy ködtengernek; elérik az első kulcsos várost, megszállanak . . . hol? a legelső pálinkás butikban. Az első illat mérget ad nekik, az első szó szíven döfi s meggyilkolja parányi erkölcsi érzésöket. Aztán jön a lejtő, végén az életelő tuberculóssal . . .

Hajadon lányaink szolgálatot keresnek . . . Istenem, Istenem be szép az a Pest! . . . vonzza őket, mint pillét a gyertyaláng . . . és elégnék a lélek-kufárok karmai között. Ne tovább.

Óh ha nekünk belmissiói egyleteink volnának! . . .

Közelemben egy királyi, kulcsos város. Oda érek. Meszsziről fehérlik felém egy nyájas, csöndes, hallgatólag épület. Mi ez? Szemeim nem kápráznak. „**Református otthon szolgálatot kereső ifjak s hajadonok számára.**“ Benyitok. Kettős udvarba lépek. Itt egy őszbe csavarodott urambátyám fogad. Az „otthon“ férfi osztályának gondnoka. Milyen örömmel mutogatja az egyszerű, tiszta szobákat, bennök a butorokat, a kis könyvtárt és a többit, a mi igazán kálvinista otthonná varázsolja ezt a kis fészket . . . Megyek a női osztályba. Tisztos asszonynénem fogad. A női osztály gondozója. Épen most vezet be két tapasztalatlan hajadont az „otthon“-ba. Hogy megbeczéli őket, akár az édes anyjok, a kinek sirhalmától záporokonyek közt bucsuztak vala el . . . S ez a két árva lány nem idegenbe jött ide, hanem „otthon“ van; még édes anyjokat is megtalálták szerető szavával, szíves tanácsával, gon-

dosan örökös jószágos szemével . . . mintha csak utána mentek volna a kék boltozatu mennybe.

Tisztos ősz atyáink ott a pápai konklávében!

Jertek ide s öntsétek ki szívetek örömét. Tudom, hogy a ti jó szívetek telve a legmelegebb érzésekkel, a Krisztus nyája boldogságán csüggő áldozatkész szeretettel. Jertek hullassatok örömkönyveket e magyar kálvinista „otthon“ födele alatt . . . Jertek — — ah, keserű ébredés! rakjátok le előbb fundamentomát, építsétek föl előbb küszöbét a **Krisztus szerelméért!** . . .

F. Varga Lajos.

Nehéz órában.

Kietlen puszták vándorának
Sötét olajfás, hús berek:
Nyilj meg nekem te szent csodás könyv!
Fáradt vagyok, pihenhetek!
Lelkem körül úgy zúg a Számum,
Üvölt a kétség vihara;
Adsz-é erőt a csüggedőnek,
Csodás oáz: szent biblia?

Hideg, fagyos világba járok,
Legében lelkem úgy remeg . . .
Körülöttem, bármerre nézek,
Fásult szívek, jégemberek.
De itt talán, míg elcsodálom
A tiszta, tündöklő eget,
Hebron fénylő áldott vidékét
S a szent Siont: fölengedek!

Ott ég a Mózes csipkebokra,
Az égi hang fülembé csendül . . .
Angyal-sereg jár-kél mosolygva,
A fényre vált légen keresztül;
Hallom szárnyuk lágy csattogását,
Ah, mintha mind szívembe szállna:
Megrezdül ez, — míg egynek-egynek
Arczomra könyüt ejt a szárnya! . . .

Kép kép után . . . A szent sereggel
Bolyongok a pusztákon át,
Itt böven oszt mannat a pázsit,
A szikla ott vizet bocsát.
Szívem szent ámulatra gerjed
A tűznek, ködnek oszlopára . . .
Velünk az Isten! zúg az ének,
Sin, Ráfidim csodálatára.

És a nyitott, fénylő lapokra
Lehajtván izzó homlokom,
A Kanahánt hittel keresve:
Szent sátruk én is hordozom.
Derül-borul az ég felettünk;
De ám napunk ha rossz, ha jó:
Csak zúg az ének sziklahittel,
Az Ur erős, mindenható!

S övezve néma áhitattal
 — Sójaj, szó halva ajkamon —
 Ez égbe-szálló dallamot míg
 Hosszan, merengve hallgatom:
 Halk mássa zendül messze . . . messze,
 Vagy . . . ah szívem mélyén talán . . .
 Mintha viharvert, őszi tájnak
 Fáradt visszhangját hallanám!

Itt, itt, szívemben zeng az ének:
 Az Ur erős, nagy és örök!
 Tovább, tovább! S én tört hitemben
 Átuhodom, megépülök!
 Mint áldozattűz gyul ki lelkem,
 Imádsággá lesz sóhajom . . .
 És — szembezállva száz viharral
 Mosolygva járok utamon!

Szabolcska Mihály.

Mizériák.

(Vége.)

III. Takarék magtárak.

Ez is mizéria. Nem azt akarom mizériának mondani, hogy egyházi takarékmagtárak már szép számmal vannak s többnyire épen az oly helyeken, hol nagyon is szükségesek, hol rendeltetésök egyfelől a nép nyomorát enyhíteni s azt az apró uzsorások karmai közül kimenteni, másfelől pedig épen az ily helyeken szegénységben sinlődő egyházak építkezési s egyéb önfentartási szükségait, melyeket takarékmagtár nem léte esetén különben is a népnek kellene fedezni, így minden kirovás, vagyis az egyes egyháztagoknak erőszakolt terheltetése nélkül látni el: hanem azt a veszélyt nevezem mizériának, mely ezen valóban hasznos és üdvös, senkit nem terhelő intézményt újabb időben pusztulással fenyegeti.

Tudjuk, hogy midőn a mozgalom a takarékmagtárak létesítése ügyében megindult, mily hévvel ajánlották az üdvös eszmét az egyházi és polgári felsőbb hatóságok egyiránt, mely utóbbiak különösen a községi takarékmagtárak létesítése érdekében emelték fel szavukat. Az igaz, hogy ilyen községi takarékmagtárak nem igen — sőt az én tudomásom szerint s az általam ismert községekben sehol sem keletkeztek, de annál nagyobb számmal keletkeztek egyházi takarékmagtárak, melyeknek üdvös volta már eddig is minden irányban kétségtelenül bebizonyult, melyeket a nép, a nagy közönség, jóltevője és szabadítójaként áld s melyek ellen csakis kétféle emberek szoktak panaszkodni, u. m. először az uzsorások, kiknek kelletlen keresetmódjukat tönkre tevén, a szegény népet többé nem szípolhatják és másodszor az oly kölcsönvevők, kik a vett kölcsönt még akkor sem szeretik megfizetni, ha az rájuk nézve kamatnélküli, vagyis ingyen kölcsön, ha, — mint kell, — a pénzértéket tekintjük. Pedig az egyházi takarékmagtár legtöbbször, sőt átlag véve rendszeren ily kamatnélküli, ingyen kölcsönt ád, tekintettel a kikölcsönzött termény pénzértékére s így magára a kölcsönvevőre is. Hogy ezt bebizonyíthassuk, lássuk csak az uzsorás terménykölcsönzése és

az egyházi magtár által adott kölcsön közötti különbséget. Az uzsorás — tavasszal rendszeren drágább levén a gabona — úgy adott kölcsönt, hogy a kikölcsönzött termény pénzérték-összegéről magának kötelezvényt vevén, a gabonában fizetendő kamatot, mely a tőkének legalább is felét tette, vagy ha szűk esztendő s magas gabnaár volt, épen a tőkével volt egyenlő, — ezt a tulcsigázott kamatot, mint egyenes adósságot külön kötelezvényre irta vagy iratta. — Ha perre került a dolog, az uzsorás kötelezvényei alapján a bíróság rendszeren megítélte — sőt talán ma is megítélne — a követelést s a minden nemesebb emberi érzést levetkezett lelketlen uzsorás, a borig megnyuzott szegény ember felett diadalt aratva, annak házat és szántóföldjeit nem egyszer hatalmába keríté.

Ma az egyházi takarékmagtár — a hol t. i. van — kölcsönt ád s kamatképen a kikölcsönzött terményösszegnek egyházhatóságilag is megállapított egynegyedét követeli. És minthogy tavasszal, kiosztáskor rendszeren is magasabb, szűk esztendőben pedig nagyon is magas a gabnaára: tehát az őszzel visszafizetett tőke az $\frac{1}{4}$ kamattal együtt sem ér többet, sőt igen sokszor kevesebb értékű, mint a mennyi értékű volt a kiosztás idején az, a mi kölcsönül adatott. Volt alkalmam foglalkozni eleget az egyházi magtárak ügyeivel s bizton állithatom, hogy 10 évi átlagot véve is fel, mindig kijön, hogy a kölcsönvevők — a kikölcsönzött s visszafizetett gabnaösszeg értékkülönbsözötté tekintve — nemhogy kamatot fizettek volna, sőt a kikölcsönzöttnél kevesebb értéket fizettek be 10 év alatt. Igaz, hogy a magtári gabnakészlet ezen $\frac{1}{4}$ rész kamat által is rendszeren és pedig szépen növekedett, de vajjon kinek javára növekedett, hanemha épen a népnek javára, épen a kölcsönzők érdekében, kik egyfelől maguk hozván össze, saját romlásuk nélkül a magtári alapot, ezáltal biztosították magukat az uzsora tulkapásai s romboló hatása ellen, — másfelől a mindig szaporodó magtári készlet egy részének koronként eladhatásával fedezhették egyházuknak egyébként úgy is reájok nehezedeő szükségait.

És ezen hasznos intézményt, melyet nemcsak egyházi, hanem általában társadalmi szempontból is kell tekinteni, csak azért, mert a törvényt nem akarja, mint az uzsorás, buvó ajtókon kijátszani, a minthogy erre szüksége sincs: egy némelyik bíróság meg akarja dönteni azon alapon, mert az $\frac{1}{4}$ rész gabnakamatot 25%-nak s így uzsoráskodásnak tekinti. Pedig én úgy tudom és pedig illetékes törvénytudótól, hogy a gabona élelmi cikk levén, ily tekintet alá nem eshetik s mint fogyasztási cikk, csak kereskedelmi üzletet képez, egyedül a pénzkölcsön az, melyre az uzsoratorvényt alkalmazni lehet.

Ha mindemellett is egyik vagy másik bíróságnak ilyen döntvényével találkozunk, — e tekintetben nem várhatjuk be a zsinat intézkedését, — hanem addig is meg kellene tenni a felsőbb egyházi hatóságoknak magasabb helyen a kellő lépéseket, hogy úgy egyházi, mint társadalmi életünknek ezen rendkívül szükséges és hasznos intézményeit, a kölcsön-takarékmagtárakat megmentse a végső pusztulástól.

Valóban különös volna, hogy a mely intézmény mellett egykor a polgári hatóságok is lelkesültek, most épen azok forduljanak ellene s egy ily jótékony s a nép által valóban áldott intézményre a legsúlyosabb vádat — az uzsorás-

kodás vádját fogják rá, csak hogy elpusztítsák. De én ezt nem hiszem, mert ez épen nem állhat sem a bíróságok, sem a társadalom érdekében. Egyesek tévedhetnek mindig, különösen egy oly intézmény felfogásában és megítélésében, a melylyel szakszerűleg nem foglalkoztak, de én hiszem, hogy a többség, a közvélemény, sőt maga a törvény is egy ily üdvös intézménynek mindig pártjára kél, ha felette a válság bekövetkezik.

Ily válság az, mely egy-két birói végzés nyomán a kölcsön-takarékmagtárakat fenyegeti.

Valóban szeretném tudni, hogy ha községi takarékmagtárak keletkeztek volna, az illetékes polgári hatóságok amaz egy-két bíróság által megítélt 8% kamatoztatás mel-

lett miként tartották és gyarapították volna azokat? Hiszen egy hektoliter termény után kamatul adott 8 liter, mely ősszel adatik be, a száradás, a patkány- és egérrágás által tavaszra, midőn az új kiosztás bekövetkezik, épen 0-ra devalválódik s a ki arra vállalkoznék, hogy egy kezdetben különben is kevés alappal rendelkező ily kölcsönmagtárt a közjóra 8%-val megszaportson, az oly munkát vállalna magára, melyben a czélt soha el nem érné s fejtörésének és fáradozásának csak azon önbeismerés lenne egyedüli jutalma: „oleum et operam perdidit.“

Segesvári József.

Tabajdi Károly.

Lapunk mult számában alig pár sorban emlékeztettünk meg Tabajdi Károly főispánnak, a tiszántuli egyházkerület egyik érdemes világi tanácsbirójának elhunytáról. Össze volt már lapunk állitva s nyomás alá be volt rendezve, mikor a nem egészen váratlanul jött, de mégis megrendítő gyász eset tudomásunkra jutott. Nem bucsuzhatunk úgy el áldott emléktől, nem maradhatunk immár behantolt sírja fölött annyira hidegek, hogy mi is emléket ne állitanánk neki. Ki férfi volt a szónak legmagasabb értelmében; ki mint önérdeméből magas méltóságra jutott állampolgár s mint szíve szentélyében egyháziasságért buzgó alázatos reformált keresztyén mindenütt megállotta a maga helyét: megérdemli, hogy neve, nevének tiszta emlékezete ne sülyedjen néma feledésbe.

Tabajdi Károly 1833. november 10-én született Arad megyében Nagy-Zerinden, hol atyja, Dániel, községi jegyző és pedig a megyének legtiszteltebb jegyzője volt, kit nagy befolyásu férfiak tiszteltek meg rokonszenyőknek legélénkebb jeleivel. A gymnasiumot és a jogi pálya két első évét Debreczenben végezte, a harmadik év tanulására Budapestre ment. Ugyanitt ügyvédi irodában szolgálván, 1861-ben Arad megye első aljegyzőjévé választatott meg, majd Aradon ügyvédi irodát nyitott. 1867-ben, az alkotmányos aera feltüntével a megye főjegyzőjévé lett, majd 1869-ben Pécskán kincstári ügyészszé. Később megyéjének alispánjává választatott, majd 1879-ben Arad megye és Aradváros, 1880-ban egyszersmind Krassó megye és 1881-ben az egyesült Krassó-Szörénymegye főispánjává neveztetett ki. 1868-ban elragadó szép tollal szerkesztette az „Aradi Lapokat.“

Hogy mit tett a politikai téren e férfi, ki méltán nevezhette magát „self made man“-nek, azt elmondani

nem a mi feladatunk. Tudjuk róla, hogy vaserélylyel vezette a nemzetiségi küzdelmekbe merült megyék ügyeit; éles esze mindig megtalálta, nehéz körülmények közt is, a kibontakozás legjobb útját; békitő szerepet vitt s hol ez neki nem sikerült, magas hivatalának minden sulyát is latba tudta vetni.

Mi reánk ő különösen mint egyházunk egyik kiváló bajnoka tartozik. Egyházkerületünk benne egyik kiemelkedő férfit vesztette el. Az aradi egyháznak volt haláláig főgondnoka, majd a n.-szalontai egyházmegyének tanácsbirója s a zsinati törvény által követelt új szervezkedés után egyházkerületi tanácsbiróvá választatott meg.

Nem feledjük hatalmas és okos beszédeit, melyekkel egyházkerületi közgyűléseinken a legnehezebb ügyek védelmére felállott. Mondhatjuk, hogy egyik legrokonszenyesebb alakja volt ő e gyűléseknek, kit elvellenesei is, észerejének imponáló hatása alatt, szívesen hallgattak.

És e férfinak, e hatalmas alaknak, benső sulyos betegségtől megtörve, porba kellett hullania. Meghalt f. hó 7-én s eltemettetett f. hó 9-én. Családján kívül gyászt öltöttek ravatala fölött az általa vezetett megyék; temetésén megható módon nyilatkozott a közrészvét s Arad református lelkészének imádsága sok szembe csalhatott fájó és nehéz könyűket.

Egyházunk és egyházkerületünk is fájó szívvel áll sírhalma fölött s bánattól megtörtén kérdezi: miért kell oly korán aláhanyatlanian a magas fenyőnek, miért nem munkálkodhatik többé az, kinek annyi ereje lett volna még a tovább küzdésre?!

Nyugodjanak békén az elhunyt férfinak hideg porai! Áldás tisztelt neve emlékére!

y — s.

Észrevételek

Bierbrunner Gusztáv urnak „A vadházasságok meggátlásáról“ cz. cikkére.

Mint e lapnak évek óta szorgalmas olvasója, élénk vágygyal kezdtem olvasni B. G. urnak fent jelzett cikkét. Hogyis ne, hiszen prot. egyházi életünknek egyik legérde-

kesebb mozzanatára vonatkozik az és a ki irta, előttem igen tisztelt névvel bír az egyházi irodalom terén.

A cikkirónak az ötvenes és hatvanas években az egyházi lapokban közrebocsátott érdekesnél érdekesebb cikkeket fáradhatlanul olvasgattam. Sajnálom, hogy nem bírom ama régi lapokat, mert talán azokból érdekesen lehetne kimutatni, hogy a régi és újabb cikkiró ellenkezésbe jött magával.

De térjünk a tárgyra s igyekezzünk kimutatni, ha csak töredékesen is, cikkíró ur fent irt cikkének árnyékoldalait. Teszem ezt úgy, hogy észrevételekkel kísérem a cikknek egyes állításait.

Azt írja B. ur cikkének kezdetén: „Pár év óta állandó a panasz, hogy a vadházasságok folyton szaporodnak Egyes megyékben, mint például nálunk Bácskában a papok felekezeti különbség nélkül memorandumokat szerkesztenek Kérve és sürgetve e baj orvoslását.“

Ez is igazolja ez erkölcsi kór veszélyes voltát és sürgeti a vadházasságnak, mint az erkölcsi élet rákjának minél előbbi kiirtását. Irja továbbá a cikkíró ur: „Mind hiába! Aláposan segíteni nem tud senki!“

Dehogy nem! ha igazán akarják az illetők. De ha közönyösek vagyunk annak elintézésében, vagy nem bírunk kellő bátorsággal annak szemébe nézni és azt legyőzni iparkodni, nem csoda, ha marad, virágzik és gonosz gyümölcsöket terem az ő magyar erkölcs megsemmisítésére.

Irja továbbá B. ur: „Az erre vonatkozó igazságos és tüzetes törvényes intézkedés hiányzik s azt megteremteni vajmi nehéz!“

Dehogy nehéz! Nálunk protestánsoknál a vallástisztítás és az evangéliumi prot. erkölcs folytonos terjesztésére tartozik az; — az pedig buzgalommal nem nehéz; — de ha az volna is, tenni kell fáradságtalanul.

A vadházasság kétféle; vagy szabad, vagy nem szabad személyek közt létezik az; — amazok elől lehetőleg minden akadályt el kell háritani, hogy törvényes házasságra léphessenek az illetők, — emezeket pedig a házassági szent eskü megtartására kell szorítani minden áron. Ha egyéb dologban jogosult a törvényhatóság az eskü megtartását követelni, megronfását szigorúan büntetni, a házassági eskü megtartását nem kevésbé köteles érvényesíteni, megronfását megbüntetni.

Ha legyőzhetlen gyűlölség uralkodnék a házasságok közt, el kell választani azokat. Míg azonban ez meg nem történék, a vadházasságban élők közül a törvényes házasság kötelékében levőt elhagyott férje — (esetleg) nejéhez kell kényszeríteni s ha ez ismétlés esetében sem vezetne óhajtott célhoz s kiderülne az engesztelhetetlen gyűlölség, akkor kellene elválasztani meggyűlölt társától; — de a más idegen személylyel való viszonyt elzáratással és pénzbírsággal is meg kellene gátolni. „Ense recidendum, ne pars sincera trahatur.“

Irja továbbá B. ur: „Nálunk a házassági kötelék felbonthatása könnyit a bajon“ stb.

Annál inkább multhatatlan és halaszthatatlan kötelessége egyházunknak a veszélyes kór gyökeres kiirtására törekedni; annyira, hogy ma inkább, mint holnap kellene a konventnek e tárgyban üdvös határozatot hozni s ez életkérdés megérdemelné a zsinatnak is rögtönös egybehívását. A római katolikusoknál van rengeteg mennyiségben a vadházasság; mihozzánk is onnét jött az a papismus egyéb árnyalataival. Vetkezzük le ezt mielőbb egyebek fellett, a többit azután utána sorban.

„A néha kikerülhetlen ágy- és asztaltól való elválasztás csak elősegíti a vadházasságok szaporítását, mert lehetőséget nem nyújt arra, hogy a gyakorlatilag elválasztott, de elvileg összekötött házasságok új házasságra léphessenek.“

A vegyes házasságoknál lehető az elválás s ha ez megtörténik, a prot. fél új házasságra léphet. A kath. félről gondoskodjék a r. kath. egyház.

„Ezen akadályt a kath. egyház el nem hárithatja, mert kénytelen volna az idevágó dogmájáról lemondani s protestánsná lenni.“

Boldog Isten! nekem úgy tetszik, mintha a nagy tiszt. ur azon aggódnék, hogy a katolikusok fele protestáns lehet. Ne legyen nekünk gondunk a r. katolikusok házi ügyeire. Mi csak a magunk háza előtt sepregezzünk és adjunk példát minden felekezetnek arra, hogy nálunk mindennek szépen és ékesen mennek s nem tehetnek jobbat, mintha minket követnek.

Irja továbbá B. ur: „Ezt pedig — t. i. hogy az idevágó dogmájáról lemondjon s protestánsná legyen — nem fogja tenni soha. Akkor se, ha híveinek fele élne vadházasságban.“

Elég nyomoruságos egy állapot az, midőn valamely társadalom és pedig vallásos társadalom annyira nem képes a bűnt kebeléből irtani. Vajjon munkálkodik-e abban a Szentlélek, hol a jó igyekezetnek sem sikerül a bűnt irtogatni? Vajjon lehet-e ott dicsekedni az idvességosztogatás kizárólagos jogával?

Olvassuk továbbá az észrevételek alá vett cikkben: „Az államnak sokkal égetőbb gondjai vannak, sem hogy a családi élet e tekintetben való boldogításával foglalkozhatnék. A megoldandó államléti kérdéseknél pedig a hatalmas kath. klérusra sokkal nagyobb szüksége van, sem hogy vele ellentétbe jönni kívánna.“

Legégetőbb gondjának kell lenni mindennekfelett a közerkölcs javítására, mert „corruptum mores consortia prava modestos.“ Ekkor pedig összedőlnek az államok és birodalmak, a mint igazolja ezt mind a világi, mind az egyházi történelem.

„A hatalmas kath. klérusra az államnak sokkal nagyobb szüksége van, hogysen vele ellentétbe jönni kívánna.“

Erre feleljük: A 19-ik század végefélé semmi szükség sincs a pápi vagy szent hatalomra, s kivált nincs szükség az olyan hatalomra, mely a bűn terjedését azon társadalomban, melynek élén áll, megtűri, vagy kiirtani nem bírja. A mi erélyes böles kormányunk elég erős azt kiirtani, csak az igaz szabadság barátai ne gátoltassanak a mellette való működésben. Azok az országok szabadok, műveltek, boldogok, melyekben a római papismusnak kevés, vagy semmi befolyása sincs az országok kormányzásában. Ott dülnek ellenben a forradalmak, hol a pápi hatalom dominál, vagy dominálni akar.

Ha csakugyan olyan hatalmas a r. kath. klérus, el kell attól venni a hatalmat és a hatalmat adó nagy jószágokat. A római ekklesia, vagy jobban kifejezve, a klérus adta és nevelte magának a pápi hatalmat; — a leánya hadd egye meg egészen az anyát, mint megette Saturnus a gyermekeit s maga is tűnjék el aztán az élők földéről.

Az állam szükségét lát. A tenger deficitek végetlen mennyiségre emelik, fokozzák az államadósságokat. Secularizálni kell a pápi jószágokat, mint a többi európai országokban és pedig Olaszországban is történt már s jövedelmét államszükségletekre kell fordítani.

Mirevaló egy nótelen embernek 50—100 ezer frt évi jövedelem; holott 4—10 ezer frtból is megélhet egymaga tisztességesen.

A mellett be kellene hozni a nőtlen ségi adót. Ezzel egy derek jövedelemforrása lenne, kivált mai napság, — az országnak. Kire-kire birtoka és jövedelme arányában kellene azt rá vetni. Ez az agg legényeket is megritkítaná s a vadházasságok kevesítésére is befolyhatna.

Irja továbbá B. ur cikkében: „A vadházasságok nem a szétszakadott boldogtalan házaselekből szedik a legnagyobb contingensöket, mert boldogtalan házasságok inkább csak a mívelt osztályoknál fordulnak elő.”

Erre 1-ször is azt jegyzem meg, hogy a szétszakadott házaselek különbség nélkül boldogtalanok. 2 szor: mint a r. katolikusok megkülönböztetik a hitet, „implicita és explicita” hitre osztván azt: úgy B. ur is megkülönbözteti a mívelt és míveletlen személyek házasságát.

Bihari Gábor,

evang. reform. lelkész.

(Vége köv.)

Veszélyes praecedens.

Országvilág tudja, hogy a közalapi ajánlatok mily nehezen, már-már karhatalommal folynak be, még így sem az utolsó krajezarig; országvilág tudja, hogy a közalap egyik-másik része törvény szerint hova fordítandó, mégis a f.-szabolcsi egyházmegye, nem törődve sem egyik, sem másik ténykörülménnyel, oda áll a jószívű adakozók sorába s a helyett, hogy érdemes esperesének jutalmazása végett, saját erszényét oldaná meg, dagályos melegséggel ajánlja 500 frt közalapi segélyre, — és épen az a Szabolcs, hol a restantiák rendszeren superlativus gradust mutatnak. A kerületen ugyan nem fogadták valami nagyon keresztényies indulattal . . . de mégis, esperes lévén szóba, 300 frt segélyre ajánlatot. Aztán ment tovább a végrehajtó bizottság elé. Itt már akadtak, kik F.-Szabolcs kivánságát nem látták sem teljesíthetőnek, sem törvényesnek; de ha már az illető fel is fáradt Budapestre, részesítették 150 frt segélyben.

A kért összeg ugyan leszállott egész az alamizsnáig; — de ez a dolog még sem olyan természetű, melyet tanácsos volna hallgatással helyeselni; mert határozottan törvényellenes.

A 217. § c) és e) pontja szerint csak a csekély díjazású és elaggott lelkészek segélyezhetők, más kategória nincs. Ezt F.-Szabolcs jól tudta, valamint azt is, hogy a nyiregyházi lelkész egyik kategóriába sem eshetik.

A kérvényt, az ajánlót nem lapozgattuk; de egy egyházmegyéről föl nem tehetjük, hogy minden jogcím nélkül mert volna kopogtatni. Hiszszük, hogy keresett is olyat a milyet, ha mást nem, ama példabeszédet: „szemérmes koldusnak üres a táskája.” Vagy talán buzgó hivatalnokot, irodalmi érdemet akart jutalmaztatni? Mindenik szép és elismerésre méltó szándék; de a közalap természetével ellenkezik.

Vajha itt volna már az idő, midőn hivatalnokainkat fáradozásukért jutalmazhatnók, íróinkat hivatásuk szerinti munkálkodásukért csak valami részben is díjazhatnók, hogy ne kellene egy olyan magasan járó elmének is, mint p. o. ott Szabolcsban Heiszlernek, ennek a magyar Hegelnek szakján kívül keresgetni: mi a kelendőbb, mire nem

fizet rá? Vajha itt volna! de távolabb van, mint gondolnók is. De éljünk a reménységben, hogy a közalap után lassan-lassan ez is megérkezik!! És ha megérkezik, ha lesz egy ilyen pénztár, akkor majd bűnnek fogom tartani nem Szabolcsal szavazni. Boldog idő lenne ez! Sok szép talentom nem kényszerülne predikáció-írással, hirlapi csatározással tölteni idejét; talán a mi közönségünk is megvinné $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{20}$ áron a jeles egyházi munkákat; talán akkor többen törnének az orom felé, nem lenne egyiknek az elmaradott öregekre, másikuak az eszményiért nem lelkesülő fiatalokra annyi henczegő panasza.

A nyiregyházi esperes-lelkész iránt — lélek szerint mondom — viseltetem olyan tisztelettel, mint bármelyik hallgatója, tisztelője; de ezen tiszteletem sohasem tudna annyira elragadni, miszerint a törvényt feledjem s az igazi nyomorban küzködő testvéremnek segélyért esdő szavát meg ne halljam, elhagyatott hajlékában hullatott könyeit meg ne lássam; felsőbb hatóságaimat annyira sarokba szorítsam, hogy kénytelenek legyenek a megkisértett kötelességérzet szegyenpirját viselni inkább, mint a követelőnek sokáig szemébe nézni; a mi több, hogy megállapítani segéjek egy olyan veszélyes praecedent, mely a közalapra való adózást még népszerűtlenebbé tegye, a szűkölködőnek szájától az alamizsnát elüsse. Pedig bizonyára úgy lenne.

Ha egyik megye kérhet és kaphat esperesének, vagy irodalmi névvel dicsekvő fiának; helyes következtetéssel kérhet és kaphat a másik is. És ezeknek száma légió, hála Istennek! Hová fogunk jutni ezen az uton? a hova a mádi zsidó. A csekély díjazású és elaggott lelkészek kesereghetnek ismét vagy három századon át a megérdemlett segély után.

A közalap megteremtésére nagyjainkat, közelebbi zsinatunkat nem a könnyelmű gazdák állandó kritikus helyzeté, nem is a tunya nagy egyházak rongyai sarkalták, hanem a szegénység miatt nevetlen maradt papi árvák, éhszükséggel küzködő özvegyek, a más felekezetek közé ékelt kis egyházaknak a magyar nemzetiség, a lelkiismereti és közsabadság nevében fel-fel hangzó kiáltásaik.

Használjuk tehát a közalapot törvényen kívül biztosított céljára; ne akarjuk attól képzelt indokból ily veszélyes praecedens által elütni.

M. J.

Szelid kérelem egy kevés tanácsért.

F. Varga Lajos ur „A nyári meleg napok idején” című cikkének bírálatába nem bocsátkozom; nehogy protestáns egyházunk elvei ellen cselekedjem. Hanem a helyett egy szelid kérelemmel fordulok a szerző urhoz, melyre cikkének végsorai bátoritanak fel.

Varga Lajos ur a meglevő bajokon, tudniillik a lelkészek nyomorán akként vél segíthetni, hogyha minden egyházban a meglevő díjlevél alapján fixum fizetés állapittatik meg főhatósági erővel; és az így meghatározott quantumnak a gyülekezet bárminő körülmények között nolens-volens hordozója lesz.

Szinte megvigasztalódtam e sorok olvasásakor; nincs semmi baj; célnál vagyok, mert nekem az a szerencse adódott, hogy oly egyházban lakom, a hol a díjlevél alapján

fix-fizetés van megállapítva, még pedig nem is csak olyan könnyedén, hanem egyházmegyei, egyházkerületi atyák neve és pecsétével erősítve. Ugy hogy azt az egyház egyeteme semmi módon meg nem tagadhatja. És még nem is jutott eszébe egy hívemnek sem, hogy a bizonyos mennyiséget megtagadta volna.

A presbyterium minden évben, rendesen augusztus 20-ikán a bizonyos összeget kiveti az egyház meggyengült, megfogyott tagjaira birtokarány szerint. Kivétel után egtevő lárma közt el is jönnek hozzám szintén rendesen az én híveim előreiszleltetni a majd adandó kevés száraz kenyeret. De azért (nekem semmi bajom nincsen!) a kirótt terhet nolens-volens hordozzák!

Ismertem több más ilyen fixumos egyházat is, nevezetesen: Jákó, Kéracs, Apáthi, Aranyos, Ajak stb. csak itt a vidéken. Ugyan de mit foglalkozom ezekkel, mikor már a pusztulás angyala is elmondta felettök a maga danáját?! Tagjainak egy része a róm. katolikus egyházban talált menedéket, másik része pedig össze-vissza bolyong, mint pásztorát vesztett nyájnak juhai...

Foglalkozom inkább egyházam és a magam ügyeivel, mert nem szeretném, hogy egykor azon nóta hangzanék felettünk is.

Azért kutatok, keresgélek, fordulok mindenfelé tanácsért, most legközelebb szelid kérelmemmel Varga Lajos urhoz, hogy legyen szives engemet a felől tanácsolni: mit tevő legyen akkor a fixumnak birtokosa, ha az a fixum oly kevés, hogy ha betűszerint befolya is, csak tengődni lehetne belőle: és továbbá a felől, hogy ha a kirótt mennyiséget vonakodás esetén az egyház tagjain egy kicsit megsröföljük, miatta más felekezetbe ne menjenek át; és végre a felől, hogy a hívek az illetményt ha meg nem tagadják, de meg is adnák? — mert ha a hívek a kirótt összeget csak hordozzák, akkor a chartának biztosa nekem csak olyan vagyonom lesz, mint nagyapámnak azon hagyatéka, melyet szegény apám, míg élt, mindig perelt, még sem tudott keze közé venni. Ugy számítok én is a szentesített fixumra, de csak előttem lebeg, mint a délibáb, sohasem foghatom kezembe, 15—16 év múlva lesz egy olyan összeg, hogy egy kis dominiumot vehetnék belőle, ha valami természetfeletti tündéri lény híveimet személyválogatás nélkül megajándékozna olyan pénzes erszénnyel, melyből, minél többet adnának ki, annál tömöttebb lenne. Ha pedig így nem történik, a mi valószínű, akkor évről-évre szaporodik a liszták csomaga, értékét pedig híveim nolens-volens hordozzák halálom órájáig. Akkor a felhalmozott lisztákat szépen megsemmisítik, gyermekeim pedig mehetnek a nagyvilágba kenyeret koldulni!

Ha kérésemre Varga L. ur úgy tanácsol, hogy az olyan helyen nagyon természetes dolog nincs mit tenni, mint nyomorogni és az egyháznak előbb-utóbb elpusztulni: az első szomorú dolog, az utóbbi pedig célunk ellen volna. Mert megiratott: „Egy is azok közül, kik reád vannak bizva, el ne veszzen.”

És fájdalom! nem egy-kettő, de száznál is több van sikamlóban a lejtőn. Több helyen látom kialudni az evangéliom világát, mint felgyuladni, még pedig oly helyeken, a hol legjobban kellene világítani!

Ó-Fehértó.

Földvári Gerzson.

Nagy Elek lelkész ur védekezéséről.

Nagy Elek lelkész ur, ezen becses lapok folyó évi 38. és 39-ik számában, jónak látta feleleveníteni „A mi késik nem mulik“ czím alatt, már-már feledékenységre merülő ügyét. Ehhez nekem is, mint az ügye folyamatban létekor tanácsbírói hivatalt viselt lelkésznek, szintén lehetne sok szóm, de miután fontosabb dolgok veszik igénybe időmet, csak igen röviden ezeket jegyzem meg:

1-ör. Annak a visitationalis jegyzőkönyvnek írója, a melyről a lelkész ur azt állítja, hogy a valótól eltér, nem igaz a visitationalis jegyzőkönyv jelzése, — én voltam. Sajnálom, hogy nincs kezemenél az a szerinte hazug jegyzőkönyv, de azt hiszem, így is megfelel a valóságnak állításom, miszerint abban csak annyi van jelezve, hogy a kispaládi egyházban a lelkész és egyháztagok között szomorú meghasonlás dul, hogy a lelkész, egy befolyásos egyháztag nyilatkozata szerint, bizonyos papi földhasználatát ígérte az egyháznak megválasztatásáért. Azután le van írva az, hogy az esperes ur ékesszólásának és ügyes rábeszélő képességének minden erejével sem eszközölhetett békét. Bizony ez 3—4 teljes óráig folyt. Nehéz, meleg órák voltak! Ha ez nem igaz, akkor az sem igaz, hogy valaha nagybányai lelkész voltam.

2-or. Bár a nagybányai egyházmegye tanácsbírói kara nem szorult is az én védelmemre, annyit kimondok, — és ezt talán, mint az egyházmegye testületéből kilépett egyén, függetlenségem tudatában, a hitelességre igényt tartva tehetem, — hogy a lelkész ur ügyének zárt ajtó megett történt tárgyalásakor, egyetlenegy, sem világi, sem egyházi tag, roszakaratot vagy ellenségeskedést nem mutatott, sőt a legnagyobb egyetértéssel állapodtunk meg abban, hogy az ügyet békés uton egyenlitsük ki, — erre mutat az is, hogy a később behívott vádlókat kérve-kértük a békejobb nyujtására. Roszakarot, hazugság, irigység nem volt ott egy porszemnyi sem, legfeljebb tévedésről lehetne szó, — ha ugyan lehetne.

Különben azt hiszem, az egyházmegye nem fogja beérni az ilyen hirlapi írka-firkával és tudni fogja módját annak, miként szolgáltatson elégtételt becsületében megtámadott tisztikarának, — mert én részemről ugyan kimondom, hogy ily alávaló gyanúsítás és sértés után, a legfényesebb elégtétel nélkül, a nagybányai egyházmegye tanácsbírói karában, helyet semmi esetre sem foglalnék.

Kisujszálláson, 1886. október 5.

Gulyás Lajos,
ref. lelkész.

Különfélék.

Kérjük lapunk tisztelt előfizetőit, hogy hátralekos előfizetési pénzeiket legyenek szivesek mielőbb kiadó hivatalunkhoz (Fűvészkert-utca 1080. sz. a.), Elek Lajos ur nevére beküldeni. — Szerkesztőség.

Az egyetemes konvent. Mint korábban már jeleztük, f. hó 18-án nyílik meg Pápán az egyetemes konvent gyűlése.

Tőlünk Debreczenből főtiszt. Révész B. püspök és Tóth S. konventi jegyző urak ma indultak el az elég távoli utra. Mint sajnálattal értesülünk, a konvent világi elnöke, báró Vay Miklós ur, makacs torokbaja miatt nem jelenhet meg a gyűlésen s így őt, mint hivatali korra utána következő főgondnok, Tisza Kálmán miniszterelnök ur, vagy ennek akadályoztatása esetén, báró Kemény Gábor erdélyi egyházkerületi főgondnok ur fogja az elnöki székben helyettesíteni.

Debreczen. Annak idejében megemlékeztünk Debreczen kisprépostjának és plébánusának, néhai Huzly Károlynak haláláról s eltemettetéséről. Most tudatjuk, hogy helyébe kanonok-préposti és plébánusi minőségben Szakszó Rezső ur. városunknak e tisztelt alakja, neveztetett ki. Midőn örömmel üdvözljük őt mi is magas állásán, azon reményünknek adunk kifejezést, hogy a hitfelekezettünkkel való szép békés viszony fentartásában előde nyomain fog haladni.

Szász Károly dunamelléki püspök ur egyházlátogatási körutjáról Budapestre visszatérvén, egy ötös egyházi beszéd-cyklust kezdett meg az emberek közt levő válaszfalokról, a következő sorrendben: I. okt. 10-én a nemzetiségi, II. okt. 24-én a felekezeti, III. nov. 7-én a gazdag és szegény, IV. nov. 21-én az erényes és bűnös közötti válaszfalokról, végre V. decz. 5-én az emberek természeti egyenlőségéről. Reméljük, hogy az óriási munkásságu szerző nem csak elmondja, de ki is nyomtatja e gyönyörű gondolatlan alapuló beszéd-cyklusát.

Adományozás. Id. Sz. Nagy Károly debreczeni ref. kántor-organista, tanítóképezdei s zenedei ének- és zenetanár ur közelebb egy 100 frt értékű hármoniumot ajándékozott a tanítóképezde részére, az igazgató tanárhoz címzett következő meleghangu adománylevél kíséretében: Nagytiszteletű Igazgató Ur! Tisztelettel hozom a Nagytiszteletű Igazgató Ur tudomására, hogy a mennyiben a zenetanítás csak ott és akkor eredményes, ha és mikor a zenetanítézetben a gyakorlat szükségének megfelelőleg, kellő számmal állanak a hangszerek a tanító rendelkezésére: e nézpontról közelebbi fővárosi és bécsi utam alkalmából, a főiskolai tanítóképezde részére egy 100 forint értékű Hármoniumot vettem, hozattam, Kotykiewicz Teofil cs. kir. udvari hármoniumgyárostól Bécsből; s azt mint a tanügy- és zeneképzés oltárára tett szerény adományt és ajándékot, a főiskolai tanítóképezdei negyedéves tanulók tantermébe fel is vitettem; — mely zeneműnek tudomásul vételét s a képezde leltárába iktatás végett, illetékes helyre bejelentését midőn kérem, vagyok Debreczenben, 1886. október 7-dikén. A szives adományozó, ki hazai protestáns ének- és zeneügyünk fejlesztésében oly odaadó lelkesedéssel és kitartással munkálkodik, újabb bizonyosságát adta ez által eddig is elismert ügybuzgalmának. Nemes tette tanítványainak fokozott előhaladásában találja fel méltó jutalmát!

Nyilatkozat. A „Debr. Prot. Lap“ 40-ik számában a szatmári ref. egyházmegye őszi gyűléséről Földesi Péter aláírással egy elmés és irónikus tudósítás jelent meg. Mint-hogy a jelzett név álnév és többen azon hiedelemben van-

nak, hogy ama közlemény tőlem eredett: szükségesnek tartom kijelenteni, miszerint én álnévet nem használok és így Földesi Péter nem én vagyok. Földesi ur a csekei ügyet tévesen fogta fel. „A regále-jövedelem ha ezer forintra felmegy, 100 forintot biztosít a református, 50-et a r. kath. lelkésznek“, azt mondja Földesi ur; ez helytelen, mivel nem a lelkészeknek, hanem az egyházaknak biztosítatik az említett jutalék. Midőn ezt helyreigazítom, egyttal arra kérem Földesi urat, hogy jövőre tudósításában ne gunyolódjék és a komoly ügyekből ne csináljon tréfát. Kalós Péter, egyházmegyei jegyző.

Irodalmi értesítés. Van szerencsém tisztelettel értesíteni mindazon lelkésztársaimat, kik Szatiráimra előfizettek vagy azt megrendelték, miszerint „Szatirák és Dalok“ című művem sajtó alatt van már s a kiváló díszszel kiállított füzetek ez év december havában kikerülnek a sajtó alól, a mikor is a megrendelt példányokat kinek-kinek haladéktalanul posta útján megküldendem. Jármi, 1886. okt. 8. Kósa Ede, ref. lelkész.

Megjelent. A tiszántuli ev. ref. egyházkerület 1886. év augusztus 9—12. napjain Debreczenben tartott második gyűlésének jegyzőkönyve. Kiadta Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző. Érdekessé és értékessé teszik e jegyzőkönyvet a tiszántuli egyházkerület gymnasiumainak különböző szempontokból vett statisztikai táblázatai, u. m. A) a gymnasiumok statisztikája; B) a gymnasiumok anyagi állapota 2 táblán; C) a gymnasiumok tudományos és erkölcsi állapota; D) a gymnasiumok kormányzási ügyeinek állapota, — mind az 1885—86-ik évben.

Számadás. A lapunk mult számában jelzett, Szöllösi Antal, makói lelkész ur egyházi beszédeit megrendelték s átvették eddig tőlem: Révész Bálint; Könyves Tóth Kálmán; Nagy Ferencz és Ember István, debreczeni egyházmegyei jegyzők; Tóth Sámuel; Géresi Kálmán; Csiky Lajos 1—1 frtért; ifju Kovács János debreczeni segédlelkész 74 krért; Dr. Török József; Joó István; Kósa Ede jármii lelkész 50—50 krért; Könyves Tóth Mihály; Némethy Lajos; Dr. Kovács Sándor; Kovács Lajos; Rózsa Sándor; Szabó Mihály ottományi, Szabó Menyhért gebei lelkészek 30—30 krért; Liszka Nándor; Dr. Karsa István 25—25 krért; Buzás Pál; Menyhárt János; Balogh Ferencz; Bethlendi Endre; Kun László m.-pályi lelkész; Győri Elek; Mácsai Sándor; Ladányi Gyula és Dicsőfi József debreczeni, Biró János szakolyi segédlelkészek 24—24 krért. Ezek szerint bejött eddig hozzám 30 megrendelötől 7-szer 1 frt = 7 frt; 1-szer 74 = 74 kr; 3-szor 50 = 1 frt 50 kr; 7-szer 30 = 2 frt 10 kr; 2-szer 25 = 50 kr; 10-szer 24 = 2 frt 40 kr. Összesen 14 frt 24 kr. Van még nálam készletben 49 halotti és 38, a nazarénusokról szóló egyházi beszéd. Debreczen, 1886. okt. 14. Csiky Lajos.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak:
Csiky Lajos, Géresi Kálmán.